Draaiboek
Teamtraining
Jaar 1 - bijeenkomst 1

Versie
november 2014

De Vreedzame School

Ten geleide:

In de afgelopen jaren zijn er meerdere versies van het draaiboek van het eerste invoeringsjaar gemaakt. In samenspraak met het landelijk netwerk van licentiehouders is nagegaan welke onderdelen van de agenda's als effectief en inspirerend worden ervaren bij de invoering.

Dit vernieuwde draaiboek bevat vijf bijeenkomsten voor het eerste invoeringsjaar. We gaan er vanuit dat iedere adviseur met deze draaiboeken als basis in overleg met de stuurgroep een agenda op maat maakt voor de desbetreffende school.
Dit draaiboek is een voorbeeld, en is bedoeld als een houvast, een kapstok, en niet als een recept! Iedere school volgt een eigen ontwikkelingstraject in een eigen tempo. Onderdelen van trainingsbijeenkomsten kunnen opgeschoven worden naar volgende bijeenkomsten of juist naar voren gehaald.
In dit draaiboek zitten per bijeenkomst in principe veel onderdelen. De bedoeling is dat je je eigen bijeenkomst kan samenstellen. Er zijn per onderdeel ook geen tijdsaanduidingen gegeven. Bewust, aangezien de ervaring leert dat de invulling van elk onderdeel per school behoorlijk kan verschillen (afhankelijk van de grootte van het team, de cultuur in het team t.a.v. uitwisseling e.d.). Soms komen er belangrijke gesprekken op tijdens de bijeenkomst, waar tijd voor in geruimd moet worden.

In ieder draaiboek zijn in een apart tekstvak onderdelen opgenomen die afhankelijk van de schoolcontext ingezet kunnen worden in een bijeenkomst, 'optioneel' genoemd.

Dit draaiboek blijft een ontwikkelproject. Met oog voor de veranderende context die de samenleving en het onderwijs biedt, willen we blijvend inspelen op nieuwe ontwikkelingen.
Om die reden roepen we alle Vreedzame School-adviseurs op om nieuwe effectief gebleken activiteiten met elkaar te delen om er voor te zorgen dat dit draaiboek up to date blijft en bij blijft dragen aan een zinvol en inspirerend invoeringstraject.

We wensen alle Vreedzame School adviseurs veel succes bij het ontwerpen van op maat gemaakte agenda's voor nieuwe Vreedzame Scholen!

Namens de kerngroep Vreedzame School

Fernanda de Hoop en Leo Pauw

Teambijeenkomst 1

De stuurgroep

Het programma van De Vreedzame School probeert de cultuur van de school te beïnvloeden. Dit kan alleen als er binnen de school mensen zijn die hier bewust mee bezig zijn en collega's en kinderen en eventueel ook ouders hierop aanspreken. Bovendien streven we naar continuïteit en borging. Vandaar dat er een interne stuurgroep in het leven wordt geroepen.

Voorafgaand aan deze bijeenkomst (en alle bijeenkomsten) heeft u (telkens) een bijeenkomst met de **stuurgroep**. In de eerste bijeenkomst wordt de taak van de stuurgroep, soms de samenstelling, de planning van bijeenkomsten, de inhoud van de eerste teambijeenkomst, en de planning van eventuele ouderavond besproken. Enkele aandachtspunten:

- Er is een aparte map voor de stuurgroep (**Directie-/stuurgroep-map**). Kopieer deze voor alle leden van de stuurgroep, of laat de stuurgroep zelf kopieën maken.
- Samenstelling van de stuurgroep; wie zitten er in de groep en hoe is de vertegenwoordiging over de school? In ieder geval willen wij dat de directeur in de stuurgroep zit. Hij of zij is de belangrijkste cultuurdrager van de school, en zal het voortouw moeten nemen! Verder voorkeur vanuit onder-, midden- en bovenbouw een persoon in stuurgroep naast bijvoorbeeld IB-er en directeur.
- De stuurgroep komt op jaarbasis 5 à 6 keer bijeen, steeds voorafgaand aan een bijeenkomst en 1 keer tot slot om het jaar te evalueren en plannen te maken voor het tweede jaar. Tijdsinvestering: 10-15 uur. Zorgt samen met de adviseur voor de voorbereiding van de training voor alle leerkrachten. De inhoud van de training zal samen met de stuurgroepleden zoveel mogelijk afgestemd worden op de school en de schoolpopulatie. In het tweede jaar is de stuurgroep, of zijn leden van de stuurgroep aanwezig bij de voorbereiding van de mediatortraining.
- Rol van de stuurgroep/werkgroep: zie pag. 34 van de directie/stuurgroepmap. Zorg vanaf het begin voor een actieve rol van de stuurgroepleden; bereid de bijeenkomst met hen voor en verdeel de taken.

Welkom

De trainer (en stuurgroepleden) verwelkomt de teamleden persoonlijk.
Het team zit in een kring.

Binnenkomer (15-20 minuten)

We starten met een binnenkomer, zoals ook elke les met de kinderen. In dit geval *Zoek Iemand Die* met in de nabespreking (met gebruik van de wereldbal) aandacht voor:

- de inhoudelijke opbrengst van de binnenkomer
- reflectie op de werkvorm
- het doel van een binnenkomer
- rol van leerlingen bij binnenkomer (in hogere groepen leiden de leerlingen de binnenkomers)
- de functie van de wereldbal.

Zoek iemand die

- Maak gebruik van simultaan uitdelen: noem een bepaald kenmerk (bijvoorbeeld: wie is er deze maand jarig) en vraag deze collega's om de werkbladen Zoek Iemand Die uit te delen.

Zoek Iemand Die (met werkblad)
De leerlingen lopen door het lokaal en zoeken een klasgenoot, die ze een vraag stellen van hun werkblad

1. De leerlingen krijgen een werkblad, de leerkracht bespreekt kort de vragen met de leerlingen. De leerkracht geeft aan wat na afloop teruggevraagd gaat worden.
2. De leerlingen lopen door het lokaal en houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden.
3. In tweetallen stelt leerling A een vraag van het werkblad aan leerling B. Leerling B vertelt. Leerling B noteert zijn of haar naam op het werkblad van leerling A bij de betreffende vraag.
4. De leerlingen wisselen van rol: nu mag leerling B een vraag stellen aan leerling A.
5. De leerlingen bedanken elkaar. Zij doen hun hand omhoog en zoeken een nieuwe partner.
6. Opnieuw stap 2 t/m 4 tot het werkblad compleet is (of tot de leerkracht een stiltesignaal geeft).
7. Wanneer het werkblad van een leerling volledig is ingevuld, gaat hij of zij zitten. Deze leerling kan door de anderen benaderd worden als vraagbaak.
8. De leerkracht vraagt na afloop een aantal leerlingen iets te vertellen van wat ze gehoord hebben.

- Vertel: 'we gaan Zoek Iemand Die doen, een van de coöperatieve werkvormen uit De Vreedzame School. Straks hebben jullie kleine gesprekjes naar aanleiding van het werkblad met diverse collega's. Na afloop worden er een paar teruggevraagd in de grote groep'.
- Verhelder indien nodig de vragen op het werkblad.
- Demonstreer met een van de deelnemers de bedoeling. Maak hierbij eventueel gebruik van het beschikbaarheidsteken (hand in de lucht), allebei een vraag aan elkaar stellen van het werkblad, akkoord vragen om naam te noteren, bedanken en door gebruik te maken van het beschikbaarheidteken op zoek naar een nieuwe partner, klaar met alle vragen: gaan zitten en beschikbaar zijn voor collega's.
- Start de Zoek Iemand Die, ondersteun waar nodig (bv. wees attent op te lang in gesprek blijven en 'verloren' rondlopen)
- Tot ongeveer 10 minuten, enigszins afhankelijk van de omvang van de groep.

Nabespreken

- Vraag ieder terug te keren in de kring en te gaan zitten. Loop een paar vragen langs met de hele groep, en vraag naar details. Gebruik daarbij de wereldbal, en leg uit dat deze bal gebruikt wordt als symbool voor de lessen van de Vreedzame School; speciaal bij dit soort kringactiviteiten, om kinderen kinderen elkaar de beurt te laten geven en te stimuleren dat kinderen meer met elkaar in gesprek raken.
- Bespreek ook het proces binnen het team: Wat viel je op over jezelf en anderen tijdens dit spel? Heb je iets nieuws over iemand anders geleerd? De bedoeling ervan is dat leerlingen elkaar vragen stellen en elkaar zo op een andere manier en beter leren kennen. We willen graag dat een groep een echte groep is, waarin àlle kinderen goed met elkaar door één deur kunnen. Daar helpen dit soort oefeningen bij. Dat geldt natuurlijk ook voor jullie als team!
- Vertel dat alle lessen van De Vreedzame School met een binnenkomer beginnen. De bedoeling is om de overgang naar de Vreedzame School te markeren (dit gaat over jou en ons; iets anders dan taal en rekenen), iets gezamenlijk te doen en interactie op een speelse wijze aan te bieden. Binnenkomers zijn echter meestal veel korter dan deze oefening. Een binnenkomer moet echt kort en flitsend zijn, anders is de aandacht van de klas al verbruikt voor het echte werk nog moet beginnen. Hierbij ook noemen dat ze zelf mee kunnen doen bij de binnenkomer (pas als de werkvorm goed loopt).
- Dit was ook één van de coöperatieve werkvormen die in DVS aan bod komen. Om samenwerken zodanig aan te leren dat alle leerlingen een gelijkwaardige inbreng hebben, is in het programma een aantal coöperatieve werkvormen opgenomen. Deze werkvormen zijn ontleend aan *Structureel Coöperatief Leren* (Kagan, 2010), waarmee op een specifieke manier vormgegeven wordt aan samenwerken en interactie. Door de duidelijke en gestructureerde manier van werken leren leerlingen van elkaar en met elkaar en kunnen ze gezamenlijk een doel bereiken. Onderzoek wijst uit dat het werken met coöperatieve leerstrategieën een positieve invloed heeft op de sfeer in de groep, dat de leerprestaties verbeteren dat de persoonlijke en sociale vaardigheden van leerlingen verbeteren, en dat er een toename van begrip en empathie tussen verschillende groeperingen optreedt. Straks meer over de coöperatieve werkvormen.

Agenda nalopen

Neem de agenda door, en licht toe: voorafgaand aan elke Vreedzame School-les wordt de agenda op het bord of op papier geschreven. Bespreek met de kinderen deze 'agenda'. Hierdoor krijgen de kinderen een idee wat ze kunnen verwachten, én is een inbreng of voorstel voor verandering of aanpassing van het programma door de kinderen mogelijk. Bespreek na afloop wat er geleerd is. Doel:

- Het geeft voorspelbaarheid en structuur. Voor veel kinderen zorgt dat voor rust en veiligheid. Zeker voor drukke kinderen en kinderen die veel aandacht nodig hebben is een dergelijke structuur en zekerheid van groot belang.
- Het oriënteert leerlingen op het doel van de les, hetgeen de kans op leerrendement vergroot.

- Kinderen worden uitgenodigd mee te denken, invloed te hebben. Het helpt om betrokkenheid, draagvlak en afstemming te bereiken.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid: we gaan akkoord met het programma.

OPTIONEEL

Opfrissen DVS algemeen (als de informatiebijeenkomst al lange tijd geleden gegeven is)
'Big picture' van Vreedzaam: PowerPoint met:
- De pijlers van De Vreedzame School
- Overzicht van de blokken
- Het invoeringstraject
- Eventueel (stukjes van) DVD met voorlichtingsfilm.

Rol van de stuurgroep
De stuurgroep stelt zich voor en ieder lid van de stuurgroep vertelt iets over zijn/ haar rol in het traject.
Als trainer benadrukken dat deze teamleden wel de stuurgroep zijn, maar dat je uiteindelijk als team met elkaar de 'stuurgroep' bent!

Pedagogische tijdslijn maken
Bewust worden van je eigen pedagogische aanpak. 'Wat vind ik belangrijk in mijn pedagogische aanpak?'
Door hier bij de start van het traject gericht naar te kijken, wordt iedere leerkracht zich bewust van de eigen pedagogische kijk op kinderen. Gaandeweg het traject kan hier steeds op gereflecteerd worden om na te gaan waar dit strookt of juist schuurt met de ideeën van Vreedzaam.
Werkwijze:
- Ieder teamlid maakt een pedagogische 'tijdslijn': hij of zij benoemt welke personen / gebeurtenissen een bijdrage hebben geleverd aan het tot stand komen van zijn of haar pedagogische stijl/aanpak.
- Vervolgens haalt ieder hieruit de belangrijkste essenties en schrijft die kernachtig op.
- Dit wordt in tweetallen uitgewisseld. Ieder teamlid bepaalt zelf met wie hij dit wil delen.
- Iedereen bewaart zijn of haar belangrijkste 'essenties'. Later in het traject kan zo steeds individueel worden nagegaan op welke manier de eigen essenties matchen of schuren met de essenties van Vreedzaam. Wat ga ik daarmee doen? Wat heb ik hierbij van anderen nodig? Maar ook kan geconstateerd worden dat de essenties 'opschuiven' in de richting van Vreedzaam. Wat verandert er? Waardoor?

Richting geven aan De Vreedzame School
- Deel de vragenlijst van de 0-meting uit (Vragenlijst Vreedzame School; zie Materiaal) en laat deze invullen. Geef aan dat de ingevulde lijst straks bij de stuurgroep wordt ingeleverd. (Vanaf 2015 digitaal beschikbaar!)
- Bekijk blad 1 nog eens van de nulmeting. Dit gedrag willen we bij kinderen stimuleren binnen DVS. Kinderen gaan dit gedrag niet laten zien zonder jullie hulp. Het vraagt gerichte instructie, bevestiging als het zichtbaar wordt en goed voorbeeldgedrag. Bijvoorbeeld, als we willen dat kinderen conflicten zelf gaan oplossen, moeten wij het niet voor hen blijven doen.

Ga nu voor jezelf eens na wat jij doet om dit gedrag (blad 1) bij kinderen te stimuleren. De 14 punten op blad 2 kunnen hierbij helpen.
Welke ambities heb je **voor jezelf** dit jaar? Kies een van de vier gebieden uit waarop je wil focussen in je groep en benoem daarbij jouw gedrag.

- Deel het werkpapier: 'Mijn persoonlijke ambities dit jaar met De Vreedzame School' uit. Laat dit invullen en voor in de lesmap plaatsen (werkpapier gaat over kleine stappen!).
  Evt. In tweetallen kort uitwisselen.

- Vervolgens via de werkvorm Placemat:
  - Twee tweetallen vormen samen een viertal.
  - Iedere persoon noteert in zijn vak op de placemat:
    1. Wat is er al in de school aanwezig/zichtbaar in het gedrag van de leerlingen in het kader van Vreedzaam?
    2. Welke ambities zou **de school** zich dit jaar moeten stellen?
  - Vervolgens vindt uitwisseling plaats en worden In het midden van de placemat de ambities voor de school genoteerd.
  - De flaps worden meegenomen door de stuurgroep. De ambities worden in de volgende bijeenkomst gepresenteerd.
- Ingevulde 0-meting inleveren bij de stuurgroep.
- De stuurgroep werkt de 0-meting uit op schoolniveau. Zij zal volgende keer het team erover informeren. Een herhaling vindt plaats aan het einde van het schooljaar.

Oriëntatie op Blok 1 We horen bij elkaar

- Neem met de cursisten (a.h.v. powerpoint; zie Materiaal) de indeling van de lesmappen door via de tabbladen, naar de blokken, naar het lesmodel en de les als voorbeeld.
- Doelen / opbouw van de lessen
- Uitdelen van het overzicht van de lessen van Blok 1
- Informatie over de fasen in groepsvorming: *forming-storming-norming-performing-termination*. Zie de dia's van de Powerpoint (in Materiaal). Benadruk dat dit de gangbare fasen zijn in groepsvorming, maar dat we met DVS de fase van de *norming* naar voren halen en direct expliciet neerzetten. Zo doen wij het hier! Op die manier voorkom je het ontstaan van negatieve normen.
- Toelichting bij de voorbereiding van de les en suggesties na de les.
- Toelichting bij het leerkrachtgedrag dat benoemd wordt in iedere les. Expliciet aandacht voor: welkom heten en afscheid nemen.
- Licht les 9 er even uit: pesten. Dit kan in het tweede jaar verdiept worden (met behulp van boekje over gedragsaanpak en in toekomst katern over pesten.
- Bij sommige lessen van groep 5-8 worden de lessen van groep 3 en 4 bekend verondersteld. Tijdens het invoeringsjaar wordt daarom gebruik gemaakt van bijlagen waarin de lessen van groep 3 en 4 in aangepaste vorm aangeboden worden.

OPTIONEEL

Stukje van DVD Hoorn laten zien (bijvoorbeeld stuk over opstekers of het stuk over gemeenschapstaken.

Coöperatieve werkvormen
Doelstellingen, kenmerken en werkwijze van coöperatieve werkvormen toelichten. (Overzicht werkvormen op dia Powerpoint).

Woordenschat
Kort informatie geven over de didactische principes zoals beschreven in *Met woorden in de weer* (Van den Nulft & Verhallen). Zie hiervoor het Algemeen gedeelte in de lesmappen.
Noem de woordkaarten/ woordmuur.
Noem hierbij de mogelijkheid om gebruik te maken van de illustraties (van alle basisbegrippen) die gemaakt zijn voor het SBO en te vinden zijn op het Download Center op www.devreedzameschool.nl.

OPTIONEEL

Lespresentaties (60 min.)
De deelnemers geven de Lespresentaties aan elkaar, ieder groepje heeft 10 minuten.
De stuurgroep heeft groepen gemaakt en het NOP-personeel verdeeld. Ieder groepje bereidt een onderdeel van een les voor en voert dat uit voor het hele team. Zij krijgen voor het voorbereiden 10 minuten.
Ze kunnen kiezen uit de volgende lesonderdelen.

- Binnenkomer/ afsluiter: kies uit de lessen van blok 1 een binnenkomer en afsluiter waarmee u de presentaties opent en sluit.
- Afsprakenposter maken: maak aan de hand van les 10 van groep 5, 6 of 7 een afsprakenposter met het team.
- Respect: bereid les 5 van groep 7 voor (bijlage opsteker en afbreker)
- Meningenmeter: bereid les 6 van groep 6 voor OF debat: bereid les 6 van groep 7 voor.
- Samenwerken: bereid les 8 van groep 6 of 7 voor.
- Onderbouw: bereid een ondersteuning voor (zwembandje).

De deelnemers geven de Lespresentaties aan elkaar, ieder groepje heeft 10 minuten. Laat de presentatie beginnen met binnenkomer en eindigen met afsluiter.

Afspraken
Maak afspraken over:

- planning lessen, rooster, jaarplanning (door stuurgroepleden);
- aankondigen dat we in bijeenkomst 2 een rondje door de klassen gaan doen en dat dan dus de lijst met omgangsafspraken moet hangen, of dat we afspreken dat je de afsprakenposter meeneemt naar de komende bijeenkomst; teamafspraak over maken? allemaal dezelfde mooie lijst?
- laat eventueel een foto zien van andere scholen.

Evaluatie
Evalueer zoals je zelf wilt. Het is wel fijn om even iets terug te krijgen, eventueel ook wat volgende keer beter of anders kan. Mogelijk: Noem één ding dat je van vandaag wilt onthouden; En noem dat teamleden altijd signalen kunnen afgeven naar de stuurgroepleden over de bijeenkomsten (iedereen mede verantwoordelijk voor het goed verlopen van de bijeenkomsten!).

Afsluiter: De regenstorm

Leerlingen staan in een kring. Leg uit dat we samen het geluid van een regenstorm gaan nadoen. De leerkracht begint met zijn of haar handen langs elkaar te wrijven. Hij of zij gaat daarbij tegenover iemand in de kring staan. Die mag de beweging nadoen. De rest nog niet. De leerkracht gaat de kring rond, en de anderen mogen om de beurt meedoen pas nadat de leerkracht hem of haar in de ogen heeft gekeken.
Bij het tweede rondje knipt de leerkracht met zijn of haar vingers, en gaat weer tegenover de eerste van de kring staan. Die neemt het over. De rest gaat door met handen schuiven. Ieder mag pas weer het vingers knippen overnemen als de leerkracht is langs geweest.
De derde keer gaat de leerkracht rond met het klappen van de handen op de dijen. De vierde keer met het stampen van de voeten. Tot nu toe heeft de wind de blaadjes doen ruisen, is de regen voorzichtig begonnen, is het harder gaan regenen, en is het een echte donderende regenstorm geworden.
Nu gaat de storm weer afnemen. Na het stampen, komt het klappen op de dijen weer terug, vervolgens het vingers knippen, en tot slot het handen schuiven, tot het weer stil is.
Zie ook: http://www.youtube.com/watch?v=JpbyM8k7e2Q

Bedank alle deelnemers voor hun inbreng en wens ze veel plezier met de lessen.

Nog meer mogelijke alternatieven of suggesties bij bijeenkomst 1

Doelenspel

- Knip het blokoverzicht met alle lessen van alle groepen van Blok 1 in stukken per twee of drie doelen.
- De stukken worden gemixt en eerlijk verdeeld over een groepje van drie of vier leerkrachten. Ze lezen hun eigen delen en maken er daarna gezamenlijk weer een geheel van.
- Het gaat niet om het product. Er is dus geen goede versie. Het gaat om de interactie en uitwisseling.

Uitwerking opdracht Lespresentaties

Neem mee: handpoppen etc. Let erop of niet dezelfde lesonderdelen worden gegeven. Differentieer per bouw, en gebruik onderstaande opdrachten:

Opdracht lesvoorbereiding groep 1 en 2

- Neem globaal de lessen van Blok 1 uit de map Peuters en Kleuters door.
- Bespreek met elkaar de moeilijkheden en mogelijkheden die je in de lessen ziet.
- Kies uit de lessen een Binnenkomer. Je kunt ook kiezen uit de volledige lijst met binnenkomers, verderop in de map.
- Pas de Binnenkomer aan, zodat het ook zinvol is om met je collega's te doen.
- Doe de Binnenkomer met het team.

Opdracht lesvoorbereiding groep 3 en 4

- Neem les 3 van Blok 1 door.
- Bespreek met elkaar de mogelijkheden die je in deze les ziet
- Neem uit de les het verhaal "Ik ben belangrijk".
- Pas het eventueel aan zodat het je collega's ook aanspreekt.
- Maak het materiaal dat daarbij nodig is (harten)
- Voer dit onderdeel uit met je collega's.

Opdracht lesvoorbereiding groep 5 en 6

- Neem les 4 van Blok 1 individueel door.
- Bespreek met elkaar de mogelijkheden die je in de les ziet.
- Neem het onderdeel "Meningenmeter" uit de les.
- Bedenk daarbij nieuwe stellingen die zinvol zijn om met je collega's te doen.
- Maak het materiaal dat bij dit onderdeel nodig is.
- Voer de Meningenmeter uit met je collega's

Opdracht lesvoorbereiding groep 7 en 8

- Neem globaal de lessen van Blok 1 uit de map van groep 7 door.
- Bespreek met elkaar de moeilijkheden en mogelijkheden die je in deze lessen ziet.
- Kies uit de lessen een Afsluiter. Je kunt ook kiezen uit de volledige lijst met afsluiters, verderop in de map.
- Pas de Afsluiter eventueel aan, zodat het ook zinvol is om met je collega's te doen.
- Doe de Afsluiter met het team.

Andere suggesties:

- Geef de bijeenkomst vóór de vakantie. Start programma voor de klassen – groepsvorming eerste schoolweken: blok 6 en blok 1 gecombineerd en aangevuld met groepsvormende activiteiten.
- Positieve regels en afspraken formuleren (of herformuleren)
- Tip: “Grip op de groep” (boek)
- Bij opstekers: artikel “Geef eens een pluimpje” JSW, november 2001.

Materiaal bijeenkomst 1

Vragenlijst De Vreedzame School

De Vragenlijst Vreedzame School wordt gebruikt als nulmeting voorafgaande aan de invoering, en kan vervolgens jaarlijks worden herhaald, om zo zicht te krijgen op het effect van de invoering van DVS. De vragenlijst kan het beste worden ingevuld **door alle leerkrachten**, om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen. De vragenlijst bestaat uit twee delen: een deel over de leerlingen en een deel over de eigen leerkrachtcompetenties. Bij het invullen van de vragen over de leerlingen vragen we u om **uw algemene indruk van alle leerlingen in de school (dus niet van uw eigen groep).** Bij het invullen van de vragen over kennis en vaardigheden van de leerkracht gaat het uiteraard alleen om uw eigen competenties.

Naam school:	Naam:	
Functie:	Groep:	Datum:

Graag omcirkelen: 1=helemaal niet mee eens; 2=niet mee eens; 3=neutraal; 4=mee eens; 5=helemaal mee eens

Leerlingen bij ons op school:						
Conflictoplossing						
1	zijn in staat om eerst af te koelen als ze boos zijn	1	2	3	4	5
2	verplaatsen zich in standpunt en gevoelens van de ander	1	2	3	4	5
3	zoeken naar een win-win-oplossing in een conflict	1	2	3	4	5
4	lossen conflicten op zonder geweld	1	2	3	4	5
5	maken het weer goed na een ruzie	1	2	3	4	5
6	helpen een conflict van anderen op te lossen (bemiddelen, mediëren)	1	2	3	4	5
Verantwoordelijkheid voor de gemeenschap						
7	houden zich aan de afspraken in klas en school	1	2	3	4	5
8	spreken iemand aan die zich niet aan de afspraken houdt	1	2	3	4	5
9	zeggen er iets van als iemand wordt gepest of onrechtvaardig behandeld	1	2	3	4	5
10	ruimen rommel op ook als het niet van hen zelf is	1	2	3	4	5
11	zijn betrokken bij het oplossen van problemen in de groep	1	2	3	4	5
12	geven opstekers (complimenten) aan anderen	1	2	3	4	5
Gezamenlijke besluitvorming						
13	hebben invloed op beslissingen in de klas	1	2	3	4	5
14	brengen hun mening onder woorden	1	2	3	4	5
15	onderbouwen hun mening met argumenten	1	2	3	4	5
16	zijn bereid af en toe van mening te veranderen	1	2	3	4	5
17	nemen de mening van anderen serieus	1	2	3	4	5
18	weerstaan de groepsdruk en bepalen hun eigen mening	1	2	3	4	5
Open staan voor verschillen						
19	laten iedereen meedoen met spelletjes	1	2	3	4	5
20	werken goed samen	1	2	3	4	5
21	werken ook samen met kinderen die niet direct tot hun vriendenkring behoren	1	2	3	4	5
22	gaan goed om met álle kinderen, ook als ze anders zijn	1	2	3	4	5
23	hebben een open houding tegenover kinderen die 'anders' zijn	1	2	3	4	5
24	hebben belangstelling voor kinderen met andere opvattingen/leefgewoonten	1	2	3	4	5

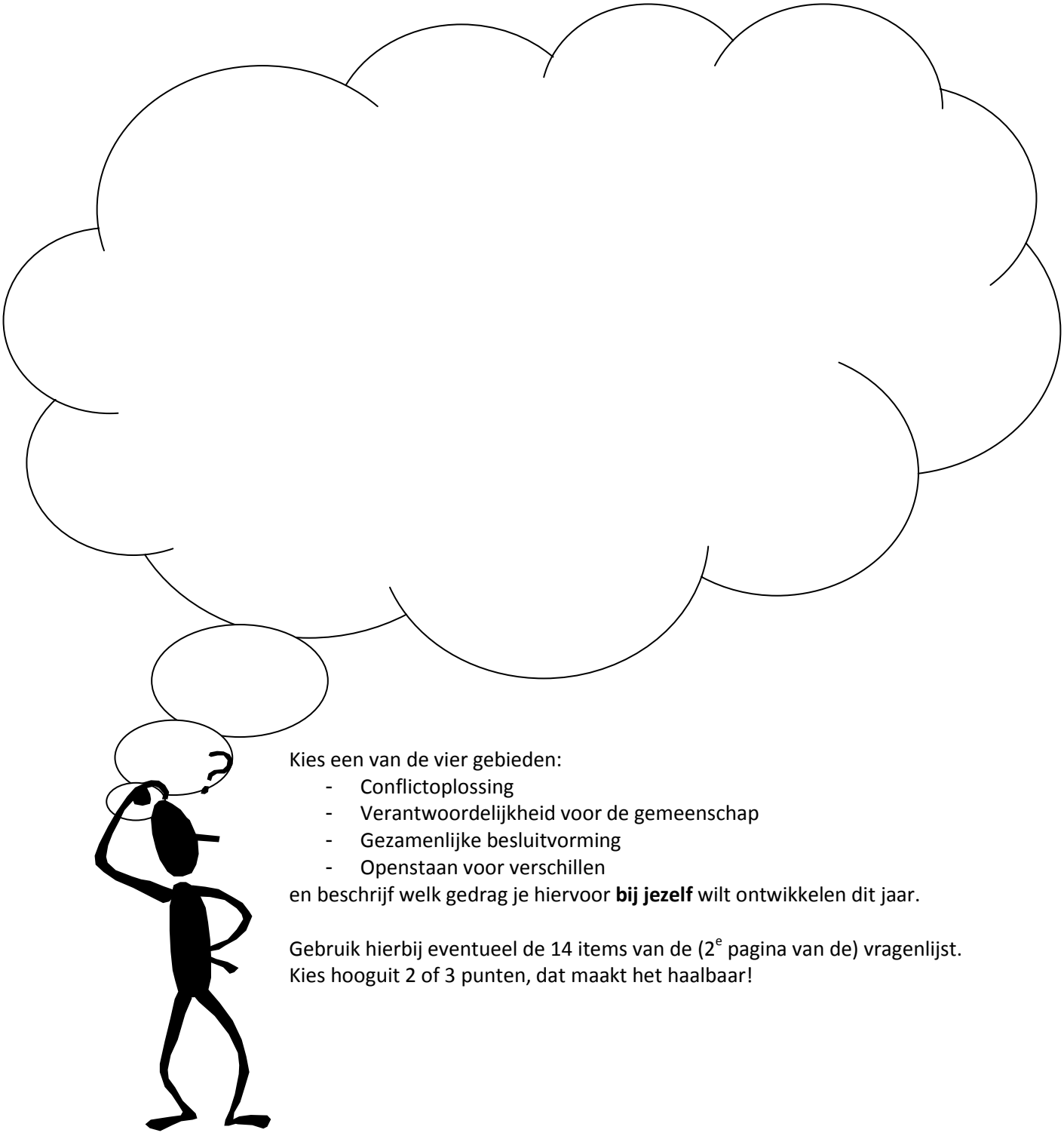
Vervolg Vragenlijst De Vreedzame School

In te vullen door alle groepsleerkrachten.
Enkele vragen over uw eigen kennis en vaardigheden

Graag omcirkelen: 1=helemaal niet; 2=nauwelijks; 3=voldoende; 4=vrij veel; 5=heel veel

Heeft u kennis en vaardigheden om:						
1	leerlingen positief sociaal gedrag aan te leren	1	2	3	4	5
2	ervoor te zorgen dat alle leerlingen zich gehoord en gezien voelen	1	2	3	4	5
3	ervoor te zorgen dat alle ouders zich gehoord en gezien voelen	1	2	3	4	5
4	leerlingen te leren hun conflicten zélf op te lossen	1	2	3	4	5
5	leerlingen te leren om conflicten op een constructieve manier op te lossen	1	2	3	4	5
6	te mediëren bij conflicten van leerlingen	1	2	3	4	5
7	leerlingen een stem en inspraak te geven	1	2	3	4	5
8	leerlingen te leren op een democratische manier beslissingen te nemen	1	2	3	4	5
9	leerlingen te stimuleren om hun gevoelens onder woorden te brengen	1	2	3	4	5
10	uw eigen gevoelens onder woorden te brengen in de groep	1	2	3	4	5
11	leerlingen te leren zich in te leven in elkaar	1	2	3	4	5
12	leerlingen uit te dagen tot zelfstandigheid en verantwoordelijkheid	1	2	3	4	5
13	leerlingen de gelegenheid te geven tot participatie	1	2	3	4	5
14	een open houding tegenover verschillen te stimuleren bij de leerlingen	1	2	3	4	5

Mijn persoonlijke ambities voor dit schooljaar

Kies een van de vier gebieden:

- Conflictoplossing
- Verantwoordelijkheid voor de gemeenschap
- Gezamenlijke besluitvorming
- Openstaan voor verschillen

en beschrijf welk gedrag je hiervoor **bij jezelf** wilt ontwikkelen dit jaar.

Gebruik hierbij eventueel de 14 items van de (2e pagina van de) vragenlijst.
Kies hooguit 2 of 3 punten, dat maakt het haalbaar!

Eventueel de hand-out toevoegen

van de powerpoint-presentatie